

2000-11-24

Dnr: 231-9347-00

Bildande av naturreservatet Fäbodmossen i Uppsala kommun och fastställande av skötselplan

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Enligt 2 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken upphörde naturvårdslagen (1964:822) att gälla den 1 januari 1999. Enligt 6 § nämnda införandelag skall dock ärenden som inletts före detta datum handläggas och bedömas enligt naturvårdslagen.

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822), Fäbodmossen som naturreservat med föreskrifter enligt nedan och skötselplan enligt bilaga A. Reservatets gräns anges på bifogad karta, bilaga C.

För att trygga ändamålet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 10 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter skall gälla för naturreservatet, se nedan under rubriken RESERVATSFÖRESKRIFTER.

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 9 § naturvårdsförordningen föreskrifter för naturvårdsförvaltningen genom att fastställa den till beslutet bifogade skötselplanen, bilaga A. Förvaltare för naturreservatet ska vara Länsstyrelsen.

SYFTE MED RESERVATSBILDNINGEN

Syftet med reservatsbildningen är att bevara den orörda våtmarken och den angränsande naturskogen, samt att bevara den biologiska mångfalden som är knuten till dessa värdefulla naturmiljöer.

2000-11-24

Dnr: 231-9347-00

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET –GRUND FÖR BESLUTET

Naturreservatets benämning:	Fäbodmossen
Objektsnummer:	03-02-075
Kommun:	Uppsala
Församling:	Jumkil
Fastigheter:	Ulleråker allmänning s:2 (del av), Ullbolsta 2:8 (del av)
Markägare:	Ulleråkers Häradsallmänning
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen
. /B Lägesbeskrivning:	Ca 5 km V om Jumkil och ca 8 km SÖ om Östfora, se bilaga B
. /C Gräns:	Reservatets gräns är markerad med heldragen linje på bilaga C
Area:	105 ha varav 38 ha produktiv skogsmark
Topografisk karta:	11 H Enköping NO
Ekonomisk karta:	117 96 Lingonbacka och 117 97 Ullbolsta
Koordinat i rikets system:	x= 6648500 y= 1584500
Koordinat enligt naturvårdsregistret:	11H 9g 35 45
Beteckning enligt Natura 2000:	SE0210239
Markslag och naturtyp:	Myrmark.....67 ha Äldre barrskog.....33 ha Medelåldrig barrskog5 ha

2000-11-24

Dnr: 231-9347-00

Naturtyper enligt

Natura 2000*:
Västlig taiga 40 ha
Skogbevuxen myr 49 ha
Öppna, svagt välvda mossar, fattiga
och intermediära kärr och gungflyn 16 ha

*Naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv.

Skyddsvärda arter bl a: Trana- *Grus grus*
Slaguggla- *Strix uralensis*
Spillkråka- *Dryocopus martius*
Tretåig hackspett- *Picoides tridactylus*
Granbräken- *Dryopteris cristata*
Myggblomster- *Hammarbya paludosa*
Vedtrappmossa- *Anastrophyllum hellerianum*
Grön sköldmossa- *Buxbaumia viridis**
Garnlav- *Alectoria sarmentosa*
Lunglav- *Lobaria pulmonaria*

*Arten ingår i EU:s art- och habitatdirektiv.

Naturförhållanden

Reservatet består av ett större myrområde och ett anslutande äldre barrskogsparti.

Fäbodmossen är ett mycket väl utbildat myrkomplex bestående av tallmossepartier, kärrsumpskog och drågartade öppnare kärrstråk av mjukmattor och lösbottnar. Kärrstråken ligger till stor del som välutbildade laggar runt mosseytorna. Kärren är i huvudsak av medelfattig typ. Inslag av medelrik kärrvegetation finns främst vid utloppet i norr, Trindkärret. Utflödet sker här huvudsakligen underjordiskt i en svacka med blockrik morän.

Mosseytorna är huvudsakligen bevuxna med tall. Skvattram dominerar i fältskiktet och klubbvitmossa *Sphagnum angustifolium* finns i bottenskiktet.

Myrområdet är så gott som opåverkat och inga direkta ingrepp finns i våtmarken.

Fastmarken i norra delen av reservatet är mycket blockrik och skogen i denna del domineras av äldre tall. Några tallöverståndare är upp till 300 år gamla.

Geologi

Den större delen av naturreservatet karaktäriseras av mosseytor med omgivande kärr. De norra fastmarksdelarna av Fäbodmossen består av blockrik till storblockig grusig sandig morän.

2000-11-24

Dnr: 231-9347-00

Djur-, växt och svampliv

I området förekommer bl. a. trana, slaguggla, spillkråka och tretåig hackspett. Dessutom är flera vedinsekter påträffade bl. a. nordlig plattbagge *Dendrophagus crenatus* (missgynnad enligt den svenska rödlistan) och robust tickgnagare *Dorcatoma robusta*. Av skogslevande kryptogamer kan nämnas vedtrappmossa *Anastrophyllum hellerianum* (missgynnad enligt den svenska rödlistan) samt signalarterna rörsvepemossa *Jungermannia leiantha*, garnlav *Alectoria sarmentosa*, lunglav *Lobaria pulmonaria*, korallblylav *Parmelliella plumbea* och tallticka *Phellinus pini*. På själva Fäbodmossen påträffas bl. a. nålstarr *Carex dioica*, vitstarr *Carex livida*, granbräken *Dryopteris cristata*, myggblomster *Hammarbya paludosa*.

Historisk och nuvarande markanvändning

Namnet Fäbodmossen antyder att det i trakterna har funnits fäbodar. Skogarna användes som betesmarker och fäbodar uppfördes där skogsmarkerna var för stora för att dagligen driva djuren mellan gården och betesvallen. Fäbodväsendet var vanligast i Dalarna och Norrland och hade under mitten av 1800-talen, enligt Manne Eriksson 1933, sin sydgräns genom nordvästra Uppland. Myrslåtter hängde samman med fäboddriften och upphörde, enligt Manne Eriksson, i samband med fäbodarnas försvinnande i slutet av 1800-talet.

Våtmarkerna var längre tillbaks viktiga för slåtter. Med anledning av att skogens ekonomiska värde ökade i slutet av 1800-talet dikades många våtmarker ut. Fäbodmossen är dock en av få våtmarker i regionen som klarat sig undan utdikning.

År 1991 tecknade Uppsala kommun ett naturvårdsavtal med Ulleråkers häradsallmänning omfattande ett ca 14 ha skogsområde i anslutning till Linnéstigen. Detta område ingår nu i naturreservatet.

Intressen för allmänheten

Området nås från väg 272 (mot Gysinge) vid avtaget mot Ullbolsta. Därifrån leder sedan en skogsbilväg in i reservatet. Denna skogsbilväg går genom reservatets skogsområde. Linnéstigen går parallellt längs skogsbilvägen genom reservatet. Se även skötselplanskartan, bilaga D.

Referenser

- Almquist, E. 1965. Flora Upsaliensis. Uppsalatraktens växter.
Eriksson, M. 1933. Fäbodar i Uppland under 1800-talets senare hälft. Upplands forminnesförenings tidskrift 43 s.301-312.
Eriksson, P. 1987. Inventering och förslag till skötsel av tre Linné-stigar. Uppsala Naturskyddsförening.

2000-11-24

Dnr: 231-9347-00

- Gärdenfors, U. (ed.) 2000. Rödlistade arter i Sverige 2000 – The 2000 Red List of Swedish Species. Artdatabanken, SLU, Uppsala.
- Ingmar, T. Bergmark, A. & Sandberg, G. 1968. Översiktlig naturvårdsinventering av Uppsalatrakten.
- Kollberg, O. 1959. Ulleråkers allmänning. Uppsala.
- Länsstyrelsen i Uppsala län 1986: Inventering av våtmarker i Uppsala län. 1. Rapport och bearbetning.
- Länsstyrelsen i Uppsala län 1987. Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv.
- Länsstyrelsen i Uppsala län 1994. Ekologiskt känsliga områden i Uppsala län.
- Malmström, C. 1920. Trapa natans i Sverige. Sv. Bot. Tidskr. bd 14.
- Uppsala kommun. 1997. Naturvårdsinventering av Uppsala kommun 1988-1996. Jumkils socken (objekt JUM 16). Park&Natur, Uppsala.
- Weibull, H. 1996. Inventering av värdefulla biotoper med avseende på kryptogamer. Opubl. uppgifter från Gillis Aronsson, Pär Eriksson, Tord Ingmar.

2000-11-24

Dnr: 231-9347-00

RESERVATSFÖRESKRIFTER

- A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet
-

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden såsom att gräva, muddra, spränga, dämna, nydika, underhållsrensa dike, skyddsdikey eller på annat sätt föra bort vatten, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan direkt eller indirekt markbearbetning,
2. anordna upplag,
3. uppföra byggnad eller anlägga väg, stig, spång, brygga, parkeringsplats eller annan anläggning,
4. dra fram mark- eller luftledning,
5. anbringa eller upplåta mark för tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning med undantag för informationstavlor om reservatet och Linnéstigen,
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
7. tillföra växtnäringsämnen eller vidta åtgärder som kan innebära förorening av marken,
8. avverka, röja, skogsodla eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller annan växtlighet med undantag för:
 - åtgärder enligt fastställd skötselplan,
 - nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
9. sätta upp saltsten eller utfordra vilt,
10. utanför befintlig väg framföra motordrivet fordon eller motorredskap på land med undantag för:
 - erforderlig körning i samband skötsel av reservatet och brandbekämpning,
 - körning med mindre motordrivet fordon såsom järnhäst, combitrack eller liknande för uttransport av fälld älg,

2000-11-24

Dnr: 231-9347-00

11. anlägga eller upplåta plats för tältning, camping, uppställning av husvagn, släpvagn eller motordrivet fordon,
12. anordna eller upplåta mark för orientering, tävlingar, läger eller snitslade spår,

Det är förbjudet att utan tillstånd av tillsynsmyndigheten:

13. införa för trakten främmande växt- eller djurart,
14. i vetenskapligt syfte vidta åtgärd som strider mot föreskrifterna. Tillstånd kan lämnas till sådan åtgärd som är av särskilt intresse och som inte skadar bevarandevärdena.

Dessutom gäller:

15. föreskrifter nedan under punkt C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt med undantag för åtgärd som är nödvändig för att kunna bruka och sköta reservatsområdet eller för att kunna utöva sin särskilda rätt, t ex jakt.

- B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång
-

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att åtgärder vidtas inom området som framgår av till detta beslut fogad fastställd skötselplan.

- C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. gräva, hacka eller på annat sätt skada jordytan,
2. bryta kvistar, fälla eller skada levande eller döda träd och buskar, gräva upp eller plocka växter, svampar, mossor, lavar eller på annat sätt bortta eller skada växter eller växtdelar av något slag med undantag för plockning av matsvamp och bär,
3. fånga eller bortföra djur samt deras ägg, puppor eller liknande, eller medvetet störa djurlivet,
4. framföra eller parkera motordrivet fordon med undantag för befintlig skogsbilväg,
5. anordna orienteringsverksamhet eller snitslade spår,
6. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,

2000-11-24

Dnr: 231-9347-00

7. elda.

2000-11-24

Dnr: 231-9347-00

ÄRENDETS BEREDNING

Efter en inventering och förslag till skötsel av Linnéstigen Jumkil utförd av Uppsala naturskyddsförening år 1987 inleddes en diskussion om säkerställande av vissa miljöer längs stigen. Som en följd av detta tecknade Uppsala kommun ett 50-årigt naturvårdsavtal med Ulleråkers häradsallmänning omfattande ca 14 ha av det nu utpekade reservatsobjektet.

Naturvårdsverket och Länsstyrelsen uppdrog år 1995 åt Upplandsstiftelsen att ta fram underlag för naturreservatsbeslut samt skötselplaner för 19 utvalda områden i Uppsala län. Bland dessa objekt ingick två på Ulleråkers häradsallmänning. Allmänningen har under mycket lång tid varit uppmärksammasad för sina stora skogar och myrmarker. Fäbodmossen har i Länsstyrelsens våtmarksinventering (1986) bedömts som särskilt värdefullt objekt (klass 1-objekt) och naturvårdsprogrammet (1987) som ett område med mycket högsta naturvärde (klass 1-objekt). Motiven till detta är det stora opåverkade myrkomplexet som Fäbodmossen utgör samt den gamla tallskogen i områdets norra delar. Även i kommunens naturvårdsinventering (1997) har Fäbodmossen erhållit högsta klass (klass 1). Området ingår i det europeiska nätverket Natura 2000, som bygger på EU:s art- och habitatdirektiv.

Ulleråkers häradsallmänning gav positivt besked angående reservatsbildning i området på dess stämma år 1996. Den slutliga förhandlingen avslutades vid årskiftet 1999/2000 genom ett avtal om intrångsersättning för området mellan Ulleråkers häradsallmänning och staten. Intrångsersättningen finansierades till hälften av EU-fonden LIFE.

Förslag till beslut remitterades till mark- och sakägare, kommunen, Naturvårdsverket, Lantmäterimyndigheten, Skogsvårdsstyrelsen, nät- och kommunikationsaktörer samt intresseorganisationer och enskilda under hösten 1997. Synpunkter har inkommit från Ulleråkers häradsallmänning, Uppsala kommun, Skogsvårdsstyrelsen, Naturvårdsverket, Tord Ingmar, Entomologiska föreningen, Uppsala naturskyddsförening.

Inga synpunkter har inkommit mot att bilda reservatet. Synpunkter har framförts om områdets avgränsning och om begränsning av jakt på fågel, men ej beaktats. Smärre synpunkter har inarbetats i beslutet.

Beslutet gäller från och med den dag det vinner laga kraft.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga E.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog styrelseledamöterna Denstedt-Stigzelius, Ekström, Eriksson, Hedberg, Klasson, Karlén, Malmström, Nordlund, Pagard och Pettersson samt tjänstgörande suppleanterna Andersson, Djurklou och Embring.

2000-11-24

Dnr: 231-9347-00

I den slutliga handläggningen deltog även länsrådet Ulf Henricsson, chefsjurist Christer Segerström, miljövardsdirektör Leif Sandin, länsantikvarie Karl Johan Eklund, länsarkitekt Olle Lundgren och länsexpert i naturvård Jan Lundqvist samt naturvårdshandläggare Linnea Olsson, föredragande.

Ann-Cathrine Haglund

Linnea Olsson

BILAGOR

- A. Skötselplan
- B. Översiktskarta, skala 1:50 000
- C. Reservatskarta, skala 1:10 000
- D. Skötselplanskarta, skala 1:10 000
- E. Hur man överklagar

2000-11-24

Dnr: 231-9347-00

SÄNDLISTA

Ulleråkers häradsallmänning, Att: Lars-Ingvald Legnerud, Jumkil Skulla, 755 92 UPPSALA
(REK+MB)
Uppsala kommun, Box 216, 751 04 UPPSALA
Naturvårdsverket, 106 48 STOCKHOLM
Telia AB, Lennart Almlöf, Box 621, Kv Telegrafan Plan 5, 751 26 UPPSALA (DK)
Älvkarleby kraftverk, Linjeavdelningen, Box 285 751 05 UPPSALA (DK)
Björklinge Energi, Ramsjövägen 46, 740 30 BJÖRKLINGE (DK)
Upplandsstiftelsen, Box 26074, 750 26 UPPSALA
Boverket, Box 534, 371 23 KARLSKRONA
Skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län, Portalgatan 2 B, 754 23 UPPSALA
Lantmäterimyndigheten i Uppsala kommun, Box 216, 751 04 UPPSALA
Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 UPPSALA
Bergsstaten, Slaggatan 13, 791 71 FALUN
Naturskyddsföreningen i Uppsala län, Kenneth Gunnar, Persikovägen 2, 741 31 KNIVSTA
Uppsala naturskyddsförening, S:t Olofsgatan 33A, 753 30 UPPSALA
Upplands ornitologiska förening, Fredrik Friberg, Blodstensvägen 42:210, 752 58 UPPSALA
Entomologiska föreningen i Uppland, c/o Entomologiska avd., Box 561, 751 22 UPPSALA
Uppsala Svampklubb, Att: Anne-Marie Swartling, Täljstensvägen 8 B, 752 40 UPPSALA
Tord Ingmar, Eriksbergsvägen 18, 752 40 UPPSALA
Bo Petterssohn, Vagnsbyvägen. 52, 740 20 VÄNGE
Henrik Weibull, SLU, Institutionen för naturvårdsbiologi, Box 7072, 750 07 Uppsala

kulturmiljöenheten
planenheten
landsbygdsenheten
rättsenheten
landshövdingen
25 ex. till arkivet